

Konference „Pedro Hurtado de Mendoza (1578–1641) – System, Sources and Influence“

Na půdě Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích se ve dnech 25.–27. listopadu 2016 uskutečnila mezinárodní interdisciplinární konference zaměřená na osobnost jezuitského filozofa a teologa Pedra Hurtada de Mendozy. Konferenci organizovaly Společná výzkumná skupina pro studium poststředověké scholastiky Teologické fakulty Jihočeské univerzity a Filosofický ústav Akademie věd České republiky. Akce proběhla pod záštitou španělského velvyslanectví. Konference byla součástí projektu na podporu excelence v základním výzkumu „Mezi renesancí a barokem: Filosofie a vědění v českých zemích a jejich širší evropský kontext“ (GAČR 14-37038G).

Konference se aktivně zúčastnilo dvacet čtyři přednášejících působících v jedenácti zemích světa (Česká republika, Francie, Itálie, Izrael, Kanada, Německo, Portugalsko, Rusko, Švédsko, Švýcarsko, USA). Podle tematického zaměření byly příspěvky rozděleny do celkem šesti sekcí. Slavnostního zahájení konference se za organizátory ujali Daniel Heider a Daniel D. Novotný. Poté účastníky přivítali rektor Jihočeské univerzity Tomáš Machula, děkan Teologické fakulty Rudolf Svoboda a rada pro kulturní a konzulární záležitosti španělského velvyslanectví v Praze José Miguel de Lara Toledo.

Úvodním přednášejícím byl Jacob Schmutz (Paříž), který vystoupil s povtavým příspěvkem *New Evidence on Ped-*

ro Hurtado de Mendoza's Career. Autor nejprve představil Mendozův život a pole jeho působení v historickém rámci. Následně se zabýval procesem šíření Mendozových myšlenek napříč tehdejšími světem. Sekci zaměřenou na praktickou filosofii otevřel David Ginocchio (České Budějovice) přednáškou *Pedro Hurtado de Mendoza on Praxis*, ve které se zabýval rozdílem mezi spekulativní a praktickou vědou. Po krátké přestávce se za řečnický pult postavil Tomáš Machula (České Budějovice) s příspěvkem *The Concept of Ordo Caritatis*. Srovnával koncept *ordo caritatis* u Tomáše Akvinského, Franciska Suáreze a Hurtada de Mendozy, přičemž u posledně jmenovaného se zaměřil na inovativní prvky. Následně se slova ujala Lidia Lanzaová (Porto) s tématem *To Reproach, or to Denounce? Pedro Hurtado de Mendoza's Discussion of Fraternal Correction*. Autorka zkoumala Hurtadovo morální smýšlení, které dle ní nebylo doposud příliš analyzováno. Pokusila se ukázat jeho originalitu, která vysvítá v konfrontaci s předchozími mysliteli. Páteční program uzavřel Marko Fuchs (Bamberg) s přednáškou *Hurtado on the Liberty of Conscience (Libertas Conscientiae)*, ve které srovnával svobodu svědomí v chápání Tomáše Akvinského, Martina Luthera a Hurtada de Mendozy.

Druhý den konference zahájil Daniel Schwartz (Jeruzalém). Název jeho přednášky zněl *Hurtado de Mendoza on War, Slavery, and the Moriscos*. Kromě Men-

dozova autor zohlednil i přístupy Francisca de Vitorii, Luise de Moliny, Pedra de Lorcy a Francisca Suáreze. Posledním v sekci praktické filosofie byl příspěvek Suárez *and Hurtado de Mendoza: The Question of the Right to War*, který přednesl Jean-Paul Coujou (Toulouse). Hovořil mimo jiné o tom, že problém války u Suáreze a Mendozy má aspekty teologické, právní a morální.

V pořadí druhá sekce byla zaměřena na epistemologii a vystoupili v ní dva řečníci. Prvním z nich byl Daniel Heider (České Budějovice) s příspěvkem *Hurtado on External and Internal Senses*. Kromě Mendozova přístupu k vnějším a vnitřním smyslům byly zohledněny také pozice jiných autorů, především Aristotela a Suáreze. Druhý z řečníků, Claus A. Anderson (Mannheim), se věnoval tématu *Pedro Hurtado de Mendoza on Intuitive, Abstractive, and Comprehensive Cognition*. Příspěvek vycházel z desáté disputace Hurtadových *Disputationes de substantia corporea animata*.

Třetí sekci zaměřenou na logiku odstartoval Brian Embry (Toronto) s tématem *Truth Is a Proposition*. V porovnání s klasickým pojetím pravdy jakožto určité konformity byla Hurtadova koncepcí pravdy jakožto propozice označena za netradiční. Následovala Héléne Leblancová (Ženeva), jejíž příspěvek nesl název *Quid sit signum: Pedro Hurtado de Mendoza as a Protagonist in the „Formal Sign“ Debate*. Autorka se zabývala Hurtadovou rolí v „sémiotické“ debatě. Vycházela především z osmé disputace Hurtadova spisu *Disputationes in Universam Philosophiam*. Logickou sekci uzavřel Miroslav Hanke (Praha) příspěvkem

Hurtado de Mendoza's Formal Logic. Hurtadovu formální logiku označil za regulativní vědu a rozdělil ji na jazykovou analýzu a teorii vyvozování.

Čtvrtá sekce byla věnována metafyzice. Otevřel ji Vitalij Ivanov (Petrohrad) s příspěvkem *Praecisiones Rationis and the Unity of Conceptus Entis: Hurtado and Suárez*, ve kterém se věnoval mimo jiné otázce, zda Hurtadovo – od Suárezova odlišné – chápání epistemologie má vliv na jeho metafyzickou koncepci. Dalším řečníkem byl Victor M. Salas, Jr. (Detroit), který se věnoval tématu *Hurtado de Mendoza's Transcendental Analogy*. Základní otázkou jeho přednášky bylo, zda metafyzika Pedra Hurtada de Mendozy, která se v mnoha bodech odlišuje od tradičního jezuitského pojetí, reprezentovaného například Fonsecou či Suárezem, je krokem k supertranscendentalitě. Druhý den konference uzavřela Ilaria Colucciová (Lecce) příspěvkem *The Doctrine of Attributum in Pedro Hurtado de Mendoza*. Hurtadovo pojednání o attributech v jeho díle *Disputationes de Universa Philosophia* bylo autorkou označeno za jedno z nejsystematičtějších a nejucelenějších ve scholastické tradici, což mezi posluchači vyvolalo diskuzi.

V jinak nabitém programu se v neděli ráno našel prostor i pro mši svatou, kterou celebrou profesor Karel Skalický a jejíž součástí byl i zpěv gregoriánského chorálu. Po ní s prvním příspěvkem závěrečného dne konference vystoupil Ulrich G. Leinsle (Řezno). Věnoval se tématu *Hurtado de Mendoza on Modal Entities*. Zohlednil i přístup jiných autorů, jmenovitě Rodriga de Arriagy, a zdůraz-

nil specifiku některých bodů Hurtadovy pozice. Poté se za řečnický pult postavil Erik Åkerlund (Uppsala) s prezentací *The End: Final Causes and Final Causation in Hurtado de Mendoza*. Autor poukázal na skutečnost, že v Hurtadově koncepci je účel vyloučen z rámce příčin. Metafyzický blok ukončil Sydney Penner (Wilmore), který hovořil na téma *Hurtado on the Individuation of Effects*. Autor mimo jiné poukázal na to, že Hurtadova systematicky rozpracovaná pozice ke zkoumané otázce měla vliv i na pozdější myslitele, například na Leibnize.

Předposlední sekce konference obsahovala dva příspěvky z oblasti přírodní filosofie. Jejím prvním řečníkem byl Lukáš Novák (České Budějovice), jehož téma znělo *Underway to Cartesian Dualism? Hurtado (and Arriaga) on the Matter and Form*. Autor se věnoval vztahu látky a formy u Hurtada a Arriagy a jejich koncepci porovnával s tomistickou tradicí. Na základě předložených argumentů dospěl k závěru, že Hurtadova koncepcí vyžaduje dualistické rysy. Druhý a zároveň poslední příspěvek této sekce: *Hurtado de Mendoza and Rodrigo de Arriaga on the Life of Plants, the Life of God and their Common Ground*, přednesl Stefan Heßbrüggen-Walter (Moskva). Zabýval se v rané moderní scholastice diskutovanými otázkami, zda rostliny a Bůh jsou živí a zda být živý znamená v obou případech totéž. Hlavní pozornost věnoval Hurtadově stanovisku k těmto otázkám, které následně konfrontoval s pozicí Arriagovou.

Konferenci uzavřela teologická sekce. Jejím prvním přednášejícím byl Mauro Mantovani (Řím). V příspěvku *Pedro*

Hurtado de Mendoza on the Existence of the First Cause se zabýval Hurtadovými argumenty vztahujícími se k existenci první příčiny. Vycházel přitom z vybraných pasáží Hurtadova díla *Universa Philosophia*. Poté následovala přednáška Thomase Marschlera (Augsburg) *The Logical Concept of God's Essence According to Hurtado de Mendoza*. Přednášejícím mimo jiné zdůraznil Hurtadovo východisko, kterým je distinkce mezi fyzickým a logickým konceptem Boží esence. V závěru příspěvku řešil problém zahrnutí Božho aktu vůle a všemohoucnosti do logického konceptu Božské esence. Třetím přednášejícím v této sekci byl Igor Agostini (Lecce), jenž hovořil na téma *Hurtado de Mendoza and the Problem of the Distinction among the Divine Attributes*. Pokoušel se představit Hurtadovu doktrínu distinkce Božích atributů v kontextu tradice, přičemž zohlednil i kritické reakce Hurtadových současníků. Konferenci uzavřel Bernd Røling (Berlín) příspěvkem *Hurtado and Arriaga on Contrafactual Incarnation*, ve kterém se zabýval v sedmnáctém století diskutovanou otázkou možnosti Boží inkarnace do nerozumného zvířete či anděla. Zaměřil se na přístupy Suáreze, Vasqueze, Mendozy (dílo *Disputationes de deo homine*) a Arriagy.

Vystoupení jednotlivých přednášejících byla nahrávána Bedřichem Jetelinou na video. Nahrávky jsou k nalezení na youtube kanálu Teologické fakulty Jihočeské univerzity (https://www.youtube.com/playlist?list=PL_cU2Gsvem-3kXpJTthbPpfyP2e_kwnAP). Připravuje se také kolektivní monografie, která by měla vyjít v nakladatelství Brill. Mimo

oficiální program měli jednotliví účastníci možnost blíže poznat České Budějovice a jejich blízké okolí. Konference

se nesla v přátelském duchu a byla neformálně ukončena posezením v jedné z místních restaurací.

Lukáš Mareš – Jaroslav Pešek